

Boekbesprekingen en nieuwe publicaties

Hollandse geschiedenis

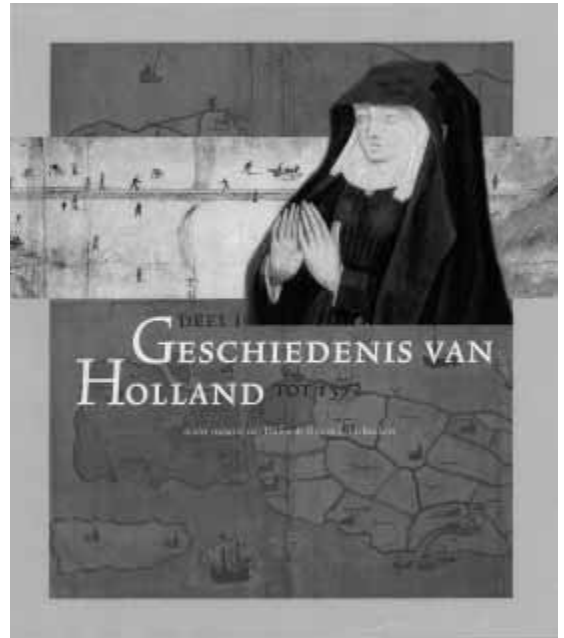
Onlangs is het eerste deel uitgekomen van een serie van drie delen in vier banden over de geschiedenis van het gewest Holland. Na de geschiedenissen van Limburg, Gelderland, Friesland, Overijssel, Groningen, Drenthe, Noord-Brabant en Utrecht is nu Holland aan de beurt.

De samenstellers hebben gekozen voor een onderverdeling in drie perioden. De eerste periode loopt van de Romeinse Tijd, via het ontstaan van het graafschap in de negende eeuw tot aan de eerste Statenvergadering in 1572. De tijd van de Republiek (1572 tot 1795) is de tweede periode. De laatste periode beslaat de negentiende en twintigste eeuw. Het nu uitgekomen deel beschrijft de periode tot 1572 en staat onder redactie van Thimo de Nijs en Eelco Beukers. Elf auteurs hebben hun steentje bijgedragen.

De geschiedenis van Holland is als een meerkleurig palet waarbij elk hoofdstuk een kleur vertegenwoordigt. Is het ene hoofdstuk politiek en bestuurlijk gekleurd; in een volgend hoofdstuk ligt het accent op de economische geschiedenis. Ook heeft de kunst en de religie een plaats in het boek gekregen. De benadering is dus thematisch. Tenslotte laat Blockmans in zijn slotbeschouwing nog eens zijn licht schijnen over de veelkleurige Hollandse geschiedenis.

Het eerste hoofdstuk na de inleiding gaat grotendeels over Holland voordat het Holland was. Door het samenspel van water en wind was er aan de rand van het Romeinse Rijk een stukje grond ontstaan dat zich in de Middeleeuwen zou ontwikkelen tot een graafschap. Een graafschap ver genoeg van het machtscentrum gelegen om een eigen koers te gaan varen en niet zonder succes.

Na het hoofdstuk over het ontstaan van Holland volgt een bijdrage die ingaat op de politiek en het bestuur van het graafschap. De politieke geschiedenis van het graafschap vanaf 900 tot de formele machtsovername door de Bourgondiërs in 1433 kan het best getypeerd

worden als de wording van een middeleeuwse landsheerlijkheid. Door milieumstandigheden gedwongen kon het gebied pas in de twaalfde eeuw uitgroeien tot een zelfstandig politiek machtsgebied. De Hollandse graven breidden van de dertiende tot de vijftiende eeuw hun territorium uit door de verovering van randgebieden zoals West-Friesland en het Gooi in de dertiende eeuw. Ook Gouda en Amsterdam behoorden pas kort voor 1300 bij Holland. De politieke situatie was in de Late Middeleeuwen instabiel door de Hoekse en Kabeljauwse Twisten.

De Hollandse economie is het onderwerp van een volgend hoofdstuk. Door de gunstige geografische ligging ontwikkelde zich in Holland een bloeiende transporteconomie. Dordrecht als stapelmarkt floreerde. Daardoor kwam men in contact met producten die elders vervaardigd werden. Men nam zelf ook de productie van bijvoorbeeld bier ter hand en exporteerde het. Holland was in deze tijd een land dat tech-

nieken en productiemethoden van buitenlanders afkeek en het met succes kopieerde en verbeterde.

Mede door het geringe aantal kloosterstichtingen in Holland was de politieke invloed van de geestelijke stand niet zo groot, wat in de omringende gewesten wel het geval was. De afname van de bestaansmogelijkheden op het platteland was mede oorzaak van de ontwikkeling en opkomst van de steden.

De Hollandse middeleeuwse letterkunde valt op. Jacob van Maerlant, Melis Stoke, maar ook een Dirc van Delft en een Willem van Hildegarsberch zorgden voor een bloei van het Middelnederlands.

Het lijkt erop dat de Hollanders zich veel minder met hun gewest vereenzelvigen dan de inwoners van andere gewesten. Daarom is deze serie bedoeld als een zoektocht naar het specifiek Hollandse. Bij de speurtocht naar de identiteit is niet alleen gekeken naar de verschillen tussen Holland en de rest van Nederland en het buitenland, maar ook of er wel sprake is van één Holland of van verschillende Hollanden. Hoe belangrijk waren de lokale verschillen? Als lid van een historische vereniging uit het Gooi kijk je dan vanzelf naar de plaats die het Gooi in deze geschiedenis krijgt. Allereerst valt op dat het gebied met twee namen aangeduid wordt; het Gooi en Gooiland. Nergens wordt aandacht besteed aan het eigene van dit gebied, wat er m.i. toch wel degelijk is. Dat het een uithoek van Holland is blijkt uit de slotbeschouwing van Blockmans. Het Gooi wordt niet eens als uitbreiding ten tijde van Floris V genoemd. Naarden komt er nog het best vanaf, maar dat was ook te verwachten. Maar afgezien daarvan en het ongebruikelijke formaat van het boek is het een mooie productie geworden, die veel lezenswaardigs biedt. Het boek is uitgevoerd met prachtige illustraties, heeft een klein notenapparaat, een beredeneerde bibliografie en een zaken- en personenregister. Voor diegenen die geïnteresseerd zijn in de middeleeuwse geschiedenis van het graafschap Holland is dit boek zeer de moeite waard. Of we aan het einde van het laatste deel zicht hebben gekregen op het typische Hollandse ligt nog in de toekomst besloten.

Thimo de Nijs en Eelco Beukers (red), *Geschiedenis van Holland. Deel 1: tot 1572*. Uitgeverij Verloren, ISBN 90-6550-682-9, 322 blz, geïll., €25,- (setprijs voor 3 delen (4 banden) €90,-).

WJD

Van sloop naar hergebruik

Anton Smets, werkzaam als beleidsmedewerker monumentenzorg, heeft de monumentale waarde van de gebouwen van alle 28 geloofsgemeenschappen in Hilversum tegen het licht gehouden. De conclusie van zijn onderzoek is dat 21 van de 46 kerken monumentale waarde hebben. Maar liefst elf gebouwen hebben een hoge tot zeer hoge score op drie van de vijf gehanteerde criteria. Smets pleit daarom voor het behoud van kerken met hoge monumentale waarde bij het wegvallen van de kerkelijke functie door middel van extra inzet voor herbestemming. De gebouwen met de hoogste score verdienen wellicht een plek op de monumentenlijst.

Het 19 pagina's tellende boekje *Van sloop naar herbestemming; monumentale waarden van Hilversumse Kerken?* een uitgave van Albertus Perk is voor twee euro te koop op de ledenavonden.

Korting Met hart en ziel

In dit nummer van het *Hilversums Historisch Tijdschrift* 'Eigen Perk' is een folder bijgesloten over het boek *Met hart en ziel; gevierde en verguisde Hilversummers*. Speciaal voor geïnteresseerde leden van Albertus Perk heeft de uitgever de daarin vermelde intekenperiode verlengd tot de verschijningsdatum. Dat wil zeggen dat leden tot medio oktober de gelegenheid hebben het boek (160 pagina's; ruim 180 illustraties) met vijf euro korting te bestellen. Zie voor nadere informatie de bijgesloten folder.